

ROSEJAKTEN

På sporet etter gamle og glemte hageroser

Følg med i Rosebladets faste spalte:

Det er innmeldt og registrert mer enn 600 flest kjente, men også noen sjeldne og ukjente, gamle hageroser. I dette materialet finnes verdifulle og ukjente roser, eldre enn 1950, som har overlevd frem til nå. Alle roser som blir presentert i denne spalten, blir samlet inn for prøvedyrking i klonarkivet i planteskolen på IPMIUMB. Formålet med spalten er å vise eksempler på spennende roser som er innmeldt og registrert gjennom aksjonen. Vi håper å få hjelp fra leserne til å identifisere rosene:

- Kjenner du denne rosen?
- Vet du hva den heter?
- Kjenner du rosens historie?
- Vet du om den vokser andre steder enn nevnt her?

Dersom du vet noe om rosen, ber vi deg melde dette til Rosebladets redaksjon. Vi håper på mange nyttige innspill fra leserne!

'Nordens Drotning' – den vandrende tsaritsa

TEKST/FOTO: KARI BENTZEN

En av de rosene vi ofte får inn på stand for KOM-OG-VIS-din gamle hagerose, er 'Nordens Drotning'. Det er en rose vi lett kjenner igjen. Den ligner mye på rugosahybriden, 'Hansa', men blomstens farge, form og duft avviker.

Det er på de smale, lansettformede bladene det er lettest å kjenne den igjen, som, selvom de er ganske flate, har et tydelig rugosapreg. Dessuten er bladstilkene til småbladene nesten alltid tydelig rødfarget. Hvor kommer denne rosen egentlig fra?

En ganske fyldestgjørende forklaring på dens bakgrunn finnes i *Roser i Norden*, det lille jubileumsheftet Nordisk Rosenselskab utga til foreningens 25-årsjubileum i 1998. Vi sakser fra Finlands bidrag til boken i kapitlet, *Rosenintresset i Finland*, som Annikki Palmén skrev:

– Spor fra tiden da Finland var et autonomt russisk storfyrstedømme (1809–1917) finnes fortsatt i den finske bestand av gamle roser i hager og parker. Finland

hadde livlige kontakter til det daværende moderlandet, spesielt til St. Petersburg. Spesiell betydning fikk planteskolen som ble anlagt der i 1863 av Regel og Kesselring, og som leverte planter både til plantesentre og til privatpersoner i Finland. 'Nordens Drotning' kommer derfra. I finske planteskoler var rosen tilgjengelig allerede på 1880-tallet, eller like etterat Regel hadde beskrevet den i 1876. Dens opprinnelse er en frøplante av rugosafø, hentet fra Japan til Vetenskapsakademins botaniske hage i St. Petersburg av K.J. Maximowicz på 1860-tallet. Der ble den tatt hånd om av professor E.A. Regel, som var sjef på stedet, og ble senere salgført i Regel & Kesselrings planteskole under de russiske og tyske navnene 'Tsaritsa Severa', respektive 'Kaiserin des Nordens'. Dette foregikk helt frem til den russiske revolusjonen i 1917.

Det dreier seg sannsynligvis om en kryssning melleom *Rosa rugosa* × *Rosa davurica* (taigarose). Den minner om

'Nordens Drottning' setter mange rotskudd og kan fort danne store buskas.

Roser i Norden. Nordisk Rosenselskabs 25-års jubileumsskrift 1998.

Se også *Finska Rosenbladet* 1996 8(2): 38–46.

På bildet under ser vi tydelig de smale, spisse bladene som er typiske for 'Nordens Drottning', likdan småbladenes rødaktige stilker.

'Hansa', men har flatere og smalere blad med kjertler (glandler) på undersiden. Blomsten er noe mindre, mørkere, tettere fylt og mer koppformet enn hos hansa-rosen. Den dufter meget sterkt. Runde, røde nyper er sjeldne og de modner ikke. Den remonterer noe utover sommeren. Rosen setter mange rotskudd. Forekommer nå sparsomt i gamle hager i Finland. --

Tidligere formann i Finska Rosensällskapet, nå avdøde Veronica Sundman, mente rosen etter botanisk skikk burde kalles *Rosa regaliana*.

Det underlige er at mens 'Nordens Drottning' er kjent i Finland, var den inn-til for få år siden lite eller ikke registrert

i Sverige. Derimot er det hyppige forekomster i Norge i Østfold og Akerhus under lokale navn som 'Drøbakrosa', 'Follorosa' eller 'Hvalerrosa'. Det er meldt inn funn fra Vestfold og Buskerud og den er plantet oppover i Gudbrandsdalen, kjent fra prestegårdshagen på Maihaugen i Lillehammer (plantet der i 1985). Den finnes i dalen helt nord til Vågå. På gården Sandbu i Sjøa ble den plantet sist på 1890-tallet, eller omkring hundreårsskiftet, og kan følges bakover i samme familie til dette tidspunkt.

I Gudbrandsdalen påtreffes den ofte som store buskas på gårdstun eller inntil hus i gamle hager. Det er antagelig de vakre blomstene, den høye herdigheten og rosens voksevillighet som har gjort at den overleveres til familiemedlemmer eller naboer og alle som vil ha stikling. Rosen har mange navn, de fleste er knyttet til giveren eller til navnet på trakten den kommer fra.

Rosen danner store buskas og passer ikke plantet inn i rabatter. Den setter rikelig med rotskudd, og disse lar seg lett fjerne med gressklipper når de kommer opp i plen. Rosen har lett for å få nakne greiner og bli glissen og stygg nedentil, om den ikke skjæres godt tilbake hvert fjerde-femte år.

Mon roseregistreringen kan gi svar på hvordan rosen tok en slik rute gjennom Norden?